

BORBÉLY SZILÁRD

Kafka és a színek

Milyen különösek a zsidó családnevek. Nem is a zsidók különösek és furcsák, hanem a neveik, gondolta gyerekkorában Kafka, mert nem ismerte a zsidókat, és még kevésbé ismerete a világot. Minden évben egyszer el kellett mennie a papával a templomba, ahol furcsák voltak a fények. Ennyit tudott Kafka a zsidókról, hogy ott különösek a fények. És az is feltűnt neki, hogy ismerőseik között nem csak Kis és Nagy, Kövér, Hosszú és Gazdag nevűek vannak, hanem, ha jobban meggondoljuk, kifejezetten viccesek is, olyanok, amelyeket színekről neveztek el. Nemcsak az alapszínekről, bár ezzel nem volt teljesen tisztában Kafka, hogy melyek tartoznak ide és melyek nem, hanem a leggyakrabban használt színek nevei ismétlődtek ezekben a családnevekben. Mintha ezek a zsidók maguk is csak színek lettek volna, amikor kimondták őket: Zöld, Piros, Kék, Sárga, Fekete és Fehér. Kafka elgondolkodott azon, hogy vajon a Fekete és a Fehér is szín-e, mert mintha inkább a színek hiányai volnának, de aztán valami elterelte a figyelmét erről a kérdésről. Mintha Feketéék és Fehérék volnának azok a zsidók, akik mégsem zsidók. De ez sem igaz, hiszen ezek olyan nevek, mint a Zöld, a Kék, a Sárga, a Piros, amelyek viselőiről mindenki azonnal tudja, amikor kiejtik őket, hogy azok csakis vagy szinte biztosan zsidók lehetnek.

Azt ekkor már tudta Kafka, hogy a színek a fény tettei. Sőt, fűzte hozzá nyomatékosan és kicsit ünnepélyesen, hogy még inkább a fény tettei és szenvedései. Ezért remélhetjük, hogy felvilágosítással szolgálnak a fényt illetően. A színek azonban nem olyanok, mint a szavak, mivel a szavak színtelenek. Amikor Kafka leírta a nevét, amely nem színt jelent, és egyáltalán nem hasonlított az ismerős családok neveire, akkor azt kéknek látta. De

ettől még nem volt a Kafka név kék. Vagy éppen fekete, ha fekete tintát használt. Pedig a Kafka inkább fekete volt, ahogy azt gyerekként Kafka elképzelte. Amikor az apja hatalmas alakja megjelent az ajtókeretben és eltakarta a kívülről beáramló fényt, ettől az apja fekete lett, mint egy árnyképrajz, amelynek széleit fekete kartonból egy hegyes körömollóval körbe kivágták. És bár a Kafka fekete volt, de ettől mégsem hívhatták Feketének.

A hivatalban Kafka néha piros tintával írt, ha valami fontosat kellett az akták szélére feljegyeznie. Ezért állt az asztalán a kék és a fekete tintatartó mellett egy piros is. Sőt volt ott még egy zöld tintásüveg is. Ennek nem volt semmi jelentősége. Kafka vásárolta egyszer kedvtelésből, mert megtetszett neki, ahogy a boltban a fény megcsillant és visszatükröződött a zöld üvegen. Megnyugtatta a zöld, és ezért azt tervezte, hogy rajzolni fog vele. Kafka mindig szeretett volna rajzolni, mert a rajz még a szavaknál is egyértelműbb. De ezt folyton csak halogatta. Az aktákból feltéekintve, ha ideje volt, a magas ablakon keresztül hosszán nézett ki a térre, ahol néha embereket látott. Látta a mozdulataikat. Látta, hogy beszélgetnek, de nem hallotta a szavakat.

Kafka a hivatal magas ablakán át ferdén az asztalára eső fényben a tintásüvegek színét figyelte. Az acélhegyű tollat hol ebbe, hol abba mártotta bele. Az alkarjára előbb gondosan felhúzta az irodai mandzsettát, hogy a ruháját védje. Amit leírt, arról itatóssal felszívta a felesleges tintát, amely könnyen szétfuthat és összepacálhatja a gondosan egymás alá rótt sorokat. Akkor pedig eltűnnek a szavak, csak a tinta színe marad. Az itatós a gömbölyödő felületre volt rádolgozva, és mindig ott állt Kafka keze ügyében. Az ívben meghajló felület mint egy hintaszék dőlt jobbra, majd balra Kafka keze alatt. Ahogy a zsidók dőlnek előre-hátra ima közben, gondolta Kafka, miközben az itatóssal felszívta a papírról a tintát, a színeket és a szavakat egyaránt. Vagyis a kettő összemosódott, és az itatóspapíron egymástól elkülöníthetetlen nyomot hagyott. A fekete, a kék, a piros meg a zöld. Ezek zsidók nevei, gondolta Kafka, amikor felemelte, maga felé fordította az itatóst. Ezek zsidó szavak. Mert a zsidók szavak. Aztán még azt tette hozzá, hogy ilyenek a zsidó szavak: színesek.

Pedig a zsidó színek olyanok, mint a nem zsidó színek. Amikor Kafka kinézett a hivatal ablakán, épp Zöld úr és Kék asszony sétált át a fényben fürdő téren. Nem maradt nyomuk, állapította meg Kafka, amikor néhány perccel később ismét felnézett az aktából, át a magas üvegablakon a fényben fürdő térre. Délelőtt volt, hamarosan tíz óra. Zöld úr megemelte a kalapját Kék asszony felé, amit az elegáns biccentéssel nyugtázott. Mindenki tudta, hogy Zöld úr és Kék asszony zsidó, de azt már kevesebben tudták, hogy a színek a fény tettei. Azt pedig Kafkán kívül talán senki, hogy nem csupán tettei, hanem szenvedései is.

Így teltek az évek. Kafka ült a hivatalban, a fény pedig beáradt hozzá a magas ablak üvegén keresztül. Az íróasztalán ott álltak a színes tinták. A papával minden évben egyszer, amikor az ősz

színei megjelentek ott kint, majd lassú méltósággal lehulltak a tér fáiról, melyek alatt minden nap tíz óra előtt néhány perccel átsétált Zöld úr és Kék asszony, Kafkaék elmentek a templomba, ahol minden évben olyan különösök a fények. És ezekben a napokban meglátogatták az ismerős családokat is: Zöldéket, Pirosékat, Kékéket, Sárgáékat, Feketééket és persze sosem hagyták ki Fehéréket sem, még mielőtt beáll a tél.